

М. М. Рожко, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

СПЕЦИФІКА РОБОТИ БАЛЕТМЕЙСТЕРА З ДІТЬМИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ БАЛЬНИМ ТАНЦЯМ

Рожко М. М.

Специфіка роботи балетмейстера з дітьми під час навчання бальним танцям

Бальний танець – це одне з найбагатших джерел естетичного впливу на дитину. мистецтво танцю покликане сприяти творчому розвитку дитини, де особливе місце належить розумінню і створенню прекрасного, розвитку образного мислення і фантазії, духовної гармонії і пластичної досконалості. Велике значення в досягненні позитивних результатів має методика викладання бальної хореографії. Завдяки чіткій методиці навчально-виховного процесу в дітей розвивається уява, творча активність, мислення, почуття музичного ритму. Специфіка роботи балетмейстера дитячого хореографічного колективу полягає в поєднанні постановочних завдань, навчально-виховних, та толерантного підходу до індивідуальних особливостей дитини.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, бальний танець, педагог-балетмейстер, методика

Рожко М. Н.

Специфика работы балетмейстера с детьми во время изучения бальных танцев

Бальный танец – это один из самых богатых источников эстетичного влияния на ребенка. Искусство танца призвано содействовать творческому развитию ребенка, где особенное место принадлежит пониманию и созданию прекрасного, развитию образного мышления и фантазии, духовной гармонии и пластичного совершенства. Большое значение в достижении позитивных результатов имеет методика преподавания бальной хореографии. Благодаря четкой методике учебно-воспитательного процесса у детей развивается воображение, творческая активность, мышление, чувство музыкального ритма. Специфика работы балетмейстера детского хореографического коллектива заключается в сочетании постановочных заданий, учебно-воспитательных, и толерантного подхода к индивидуальным особенностям ребенка.

Ключевые слова: хореографическое искусство, бальный танец, педагог-балетмейстер, методика

Хореографічне мистецтво – одна з дієвих форм виховання підростаючого покоління, що має великі можливості розкриття таланту дітей, їх духовного і фізичного розвитку. Адже від того як виховується дитина залежить і її майбутнє. Заняття хореографією впливають на розвиток краси рухів, їх легкості та граційності, підкреслюють красу тіла та його здоров'я.

Мистецтво танцю покликане сприяти творчому розвитку дитини, де особливе місце належить розумінню і створенню прекрасного, розвитку образного мислення і фантазії, духовної гармонії і пластичної досконалості.

Танець – це одне з найбагатших джерел естетичного впливу на дитину. Перш за все, він формує художнє „Я” дитини, впливає на правильну поставу, знайомить з основами акторської майстерності, етикету, манери поведінки. Завдяки ритмічності рухів розвивається уява дітей, їх творча активність. Танець послідовно з'єднує рухи рук, ніг, голови та всього корпусу. Під різні ритми, які фіксуються в танцювальних па, позах, жестах, міміці створюється пластичний малюнок за допомогою музики, пісні, пантоміми, драматургії. Але головним завданням танцю є – формування фізичного та духовного розвитку дитини [1, с. 99].

Серед жанрового різноманіття в хореографічному мистецтві – бальний танець набуває сьогодні інтенсивного розвитку. Він активно поширюється в багатьох школах мистецтв, хореографічних колективах. Широкому його розповсюдженню та підвищеній зацікавленості сприяють також масові заходи, що проводяться в Україні: регіональні конкурси – „Україна має талант”; телевізійне шоу „Танцюю для тебе”; „Танці з зірками” та ін.

Велике значення в досягненні позитивних результатів має методика викладання бальної хореографії. Завдяки чіткій методиці навчально-виховного процесу в дітей розвивається уява, творча активність, мислення, почуття музичного ритму.

Кожний педагогічний напрямок у системі хореографічного виховання має свою відповідну методику. У середині кожної методики існують приватні методи. Працюючи з дітьми різного віку, педагог створює свою, лише йому притаманну методику, розроблену на конкретних завданнях таких як вплив хореографії на здоров'я, гармонійний фізичний розвиток дитини, формування знань, емоційну чуйність, мелодійність слуху, почуття ритму [2, с. 133].

У своїй статті ми намагаємося поєднати основні тези та заповіді провідних наук педагогіки, психології з вивченням хореографічного мистецтва. На цю проблему звертали увагу В. Смирнов, Н. Базарова, В. Мей та ін.

Питання історії та теорії бальної хореографії знайшли своє відображення в наукових працях К. Васильєвої, М. Іванівського, В. Стриганової, В. Уральської, Г. Шульгіної та ін.

Практичні методики характеризували видатні танцівники та тренери з бальних танців А. Мур, Д. Хайет, А. Шульгіна.

Отже, методика навчання бальній хореографії має свої певні здобутки та напрацювання, але конкретної систематизації ще не отримала, особливо щодо навчального процесу початкового періоду, тобто з дітьми, зокрема в школах мистецтв.

Наразі, метою нашої статті є – обґрунтування специфічних особливостей діяльності педагога-балетмейстера в роботі з дітьми.

Робота педагога-балетмейстера – творця і постановника балетних спектаклів, окремих танців чи сьют – складна й відповідальна. Відповідно до цього, роботу педагога-балетмейстера у формуванні творчо-естетичних якостей дітей під час навчання бальним танцям ми поділяємо на декілька етапів.

Перший етап – інформаційний, який допомагає зрозуміти творчий потенціал та світогляд учнів, можливості виховного впливу.

Другий етап – активізація емоційно-оцінювального ставлення дітей до даного художнього матеріалу, втілення його в творчий процес.

Третій етап – презентація, показ танцювальних рухів, розкриття їх художньо-естетичних особливостей.

Четвертий – обговорення та аналіз вражень від виступу. Це також своєрідна школа сприймання, аналізу і вербального відтворення художніх смаків, уподобань, розвиненість мислення й уявлень (потреби, смак, оцінка, аналіз), що сприяє формуванню художньо-естетичної культури.

Виходячи з нашого практичного досвіду, ми переконалися, що велике значення в роботі з дітьми мають ситуативні моменти. До найбільш ефективних ми віднесемо:

- ситуацію з авансуванням довіри (коли довіра дається авансом);
- ситуація вільного вибору (можливість самостійного вибору вчинку);
- ситуація змагання (бажання бути не тільки кращим, але й вольові зусилля в досягненні результату);
- ситуація успіху (має бути непомітною, але підкріплювати бажання бути успішним);
- ситуація творчості (створення умов за яких найбільш повно розкривається особистість [3, с. 116].

Таким чином, запроваджені методи зведені нами до найважливіших етапів практичного втілення, а саме:

- попереднє ознайомлення з технологічними та художньо-виражальними аспектами бального танцю;
- активізація уваги до світового репертуару із бальних танців;
- залучення до самостійної творчої діяльності;
- аналіз вражень та емоційний відгук [3, с. 121].

Ці завдання і визначають специфіку роботи балетмейстера в дитячому хореографічному колективі.

З цього приводу реформатор балету Ж.-Ж. Новерр писав: „Немає більш утомливої у фізичних і розумових відносинах професії, ніж професія

балетмейстера” [4, с. 31].

Особливо складною є робота балетмейстера в дитячому хореографічному колективі, де разом із постановочними завданнями найважливішого значення набувають навчально-виховні. Балетмейстер у дитячому колективі – це перш за все розумний, знаючий педагог, чуйний і справедливий вихователь. Він повинен бути душею колективу і в той же час його совістю. Той керівник, котрий ставить на чільне місце тільки творчу роботу і нехтує в ім'я досягнення зовнішнього ефекту виховними і суспільними завданнями, дуже швидко втрачає авторитет у колективі, а за цим і колектив втрачає свою працездатність.

Перш за все балетмейстер повинен постійно мати на увазі, що вся його діяльність повинна бути підпорядкована допомозі школі, нерозривно пов'язана з нею, з її вимогами і запитами.

Балетмейстер дитячого колективу зобов'язаний знати, як ідуть справи з навчанням і дисципліною в школі у всіх учасників даного колективу. Це знання не повинне обмежуватися простою перевіркою (хоча це також слід робити). Необхідно, щоб діти бачили й розуміли, що тільки за умови успішного навчання вони отримуватимуть цікаві ролі, будуть зайняті в цікавих постановках. В окремих випадках слід, проявляючи при цьому дуже велику чуйність, тимчасово усувати від участі в постановочній роботі ту дитину, яка стала погано вчитися. Такий педагогічний прийом зазвичай приносить добрі результати.

Найважливішим завданням роботи педагога-балетмейстера з дітьми є створення дружного цілеспрямованого колективу. Справжній дитячий колектив, як і будь-який інший, народжується в процесі сумісної праці, появи в окремих його учасників загальних інтересів.

Дуже благодатна в цьому відношенні постановочна робота. Діти люблять її, відносяться до неї з великим інтересом, навіть поводяться на репетиціях краще, ніж на уроці, стають активними, невимушено фантазують, словом, працюють з величезним захопленням і віддачею. Одночасно балетмейстер має можливість

практично довести дітям, що постановка є результатом тривалої навчальної роботи.

Важливою умовою творчого процесу в роботі балетмейстера з дітьми є його вміння: збудити в дітях справжній інтерес до занять. Запалити в них вогник творчого змагання й ініціативи можна лише поставивши перед ними ясні перспективні цілі.

Ось що писав про це видатний педагог А. С. Макаренко: „Дійсним стимулом людського життя є завтрашня радість. У педагогічній техніці ця завтрашня радість є одним з найважливіших об'єктів роботи. Спочатку потрібно організувати саму радість, викликати її до життя і поставити як реальність. По-друге, потрібно наполегливо втілювати простіші види радості в більш складніші і значущі. Тут проходить цікава лінія: від простого, примітивного задоволення до якнайглибшого відчуття обов'язку... Невдачі багатьох дитячих колективів залежать від слабкості і неясності перспективи. Навіть добре обладнані дитячі установи, якщо вони цього не організують, не доб'ються хорошої роботи” [5, с. 298].

Таким чином, балетмейстер бальних танців, працюючи з дітьми, повинен проводити свої заняття на великому творчому підйомі. Діти не терплять нудьги і сухості. Упродовж усього уроку балетмейстер повинен знаходитися в стані тієї зібраності і творчої активності, якої він хоче добитися від виконавців. Потрібно в повному розумінні слова перевтілюватися. Це перш за все відноситься до показу танцю. Діти-виконавці не зрозуміють найцікавіших за композицією постановок, показаних професійно грамотно, але без внутрішнього вогника. З іншого боку, вони з величезною цікавістю сприймуть нехитрий рух, показаний їм із захопленням, творчим натхненням. Ті педагоги-балетмейстери, які кожне заняття проводять з творчим натхненням, яскраво і переконливо, добиваються в своїй роботі позитивних результатів. Їх учні відрізняються тією безпосередністю і артистизмом, яких даремно добиваються професійно-грамотні, але позбавлені творчого натхнення педагоги-

балетмейстери.

Наступна обов'язкова умова – чуйний підхід до індивідуальних особливостей дитини. Адже в кожному колективі діти сильно відрізняються один від одного. Не всі вони володіють хорошими даними. Та і мета роботи в самодіяльності – не виховання професіоналів. Тому слід уважно вивчити як фізичні, так і духовні індивідуальні якості всіх учасників колективу бального танцю і прагнути максимально використовувати їх в роботі, а іноді, навпаки, сприяти виправленню недоліків і негативних рис вдачі. А отже, балетмейстер з бальних танців у своїй роботі повинен керуватися вимогливим, але справедливим відношенням до дітей, мати однаковий підхід до будь-якого члена дитячого колективу, рівномірно розподіляти ролі серед виконавців.

Не менш важливо, щоб балетмейстер, котрий працює з дітьми, був сам завжди готовий до репетиції. Це не означає неможливість творчості в процесі заняття, але в роботі з дітьми необхідно діяти рішуче і наперед уявляти результат, до якого потрібно прийти. Зацікавити дітей своєю роботою, підпорядкувати колектив своїй волі, не нав'язуючи її, а захоплюючи цікавими творчими завданнями – ось до чого потрібно прагнути.

Разом із тим, педагог-балетмейстер повинен цілком довіряти дітям. У деяких колективах ще зустрічаються факти опіки, підказки й т.д. Чим більше балетмейстер у своїй творчій роботі довірятиме виконавцям, тим скоріше він виховає в них відчуття самостійності і відповідальності, тим кращими будуть результати, тим цікавіше буде працювати дітям.

Наразі, велике значення в роботі з дітьми мають спадкоємність і розвиток відчуття колективізму. Балетмейстер колективу бального танцю повинен прагнути такого стану, щоб кожна дитина знала, що вона може будь-якої хвилини замінити товариша, щоб кожен член колективу звик поступатися своїм особистим “я” для загальної справи. З іншого боку, молодші обов'язково повинні тягнутися за старшими, прагнути скоріше досягти рівня їх майстерності, а старші – допомагати в

цьому молодшим.

Діти завжди люблять проявляти самостійність і, якщо в міру їх заохочувати, вони здійснюють чудеса. Відчувши відповідальність за доручену справу і довіру до себе, вони самі встановлюють дисципліну, швидше засвоюють показане, проявляють корисну ініціативу. Балетмейстер-нянька ніколи не доб'ється справжнього успіху, адже без нього діти не зможуть самостійно діяти. Пошана до дитини, виховання в неї свідомості особистої відповідальності як за свою роль, так і за всю постановку в цілому, – ось ті завдання, які стоять перед педагогом-балетмейстером у колективі бального танцю.

І на довершення ми робимо певні висновки:

1. У процесі своєї роботи педагог-балетмейстер повинен добиватися від учасників точного розуміння своїх дій – як сценічних, так і танцювальних.

2. Дитина, що отримала від балетмейстера точні вказівки і засвоїла їх, майже завжди (за наявності здібностей) добре виконує завдання.

3. Ставлячи перед виконавцем-дитиною те чи інше сценічне завдання, потрібно прагнути збудити її фантазію, добиваючись шляхом захоплюючої розповіді, яскравого показу, етюдної роботи, – свідомої сценічної поведінки в дитини і її активного відношення до своєї творчості.

Це ще раз підкреслює: робота педагога-балетмейстера дитячого хореографічного колективу бального танцю досить відповідальна і їй притаманна своя специфіка.

А відтак, цей творчо-педагогічний напрямок ще досить мало вивчений і потребує подальшої поглибленої розробки методологічних підходів в роботі з дітьми.

Література

1. Громов Ю. И. Воспитание танцем. / Юрий Иванович Громов. – С.-П. : Гуманитарный университет, 2004. – 210 с.

2. Тарасова Н. Б. Методика преподавания танца. / Наталья Борисовна Тарасова. – М. : ПРИСТ, 2000. – 160 с.

3. Боярчиков Н. Н. Основы хореографической работы с детьми. / Николай Николаевич Боярчиков. – С.-П. : Нева, 1999. – 130 с.

4. Новерр Ж.-Ж. Письма о танце и балетах. / Жан-Жорж Новерр. – Л. : Академия, 1927. – 134 с.

5. Макаренко А. С. Проблемы воспитания в советской школе // Собр. соч. / Антон Семёнович Макаренко. – М. : Педагогика, 1958. – Т. 5. – С. 298.

Rozhko M. N.

Specificity of work of the ballet master with children during studding of ballroom dances

Ballroom dance – it one of the richest sources of aesthetically beautiful influence on a child. The art of dance is called to assist creative development of child, where the special place belongs to understanding and creation of wonderful, development of vivid thought and fantasy, spiritual harmony and plastic perfection. A large value in achieving positive results has method of teaching of ball choreography. Due to the clear method of educational educate process imagination, creative activity, thought, sense of musical rhythm, develops at children. The specific of work of ballet-master of child's choreographic collective consists in combination of raising tasks, educational educate, and tolerant approach to the individual features of child.

In the course of the work a teacher-ballet master should achieve from participants the accurate understanding of the actions - both scenic, and dancing. The child who has received from the ballet master accurate instructions and having acquired them, almost always (in the presence of abilities) carries out all the tasks well.

Giving the executor-child a task concerning this or that scenic problem, it is necessary to wake his/her imagination by the fascinating story, bright display, etude work – conscious scenic behavior of the child and his/her active attitude to the creativity. It emphasizes that the work of a teacher-ballet master of children's choreographic group of a ballroom dance is very responsible with the inherent specifics.

Keywords: choreographic art, ballroom dance, teacher-ballet-master, method

Відомості про авторів

Рожко Марина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хореографії Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Коло наукових інтересів: пластична культура студентів мистецьких факультетів, невербальні засоби спілкування у педагогіці, постановочні та акторські здібності студентів-хореографів.

Стаття надійшла до друку 1.02.2013

Прийнята до друку 26.04.2013

